

Bergen kommune
(Sendt inn elektronisk)

Bergen 19. september 2022

Hørings svar Grønn strategi – Klimastrategi for Bergen 2022-2030

23. juni 2022 sendte Bergen Kommune ut et høringsforslag vedrørende ny Grønn strategi – klimastrategi for Bergen 2022-2030.

Bergen Næringsråd er den største næringslivsorganisasjonen i bergensregionen med 2900 medlemmer. Vi ønsker derfor å gi et hørings svar som belyser konsekvenser den nye klimastrategien for Bergen vil medføre for næringene i regionen.

Her er innledningsvis en kort oppsummering av de mest sentrale punktene i hørings svaret.

- Rettferdig omstilling må ta innover seg hvordan man skal sikre at folk fortsatt har en jobb å gå til etter det grønne skiftet, og hvordan forhindre at klimatiltak vesentlig reduserer folks disponible inntekt og fordelingsvirkningen av dem.
- At kommunens viktigste rolle i klimadugnaden er å sørge for samarbeid, koordinering og deling på tvers av kommunegrensene, og mellom kommune, fylkeskommune og stat.
- Kommunen må bruke sin økonomiske muskel gjennom støtteordninger og utforming av anbudsrunder til å stimulere til utslippskutt for både næringsliv og privatpersoner.
- At man setter mål om 70 % utslippskutt fra vegtransporten i Bergen i 2030, og jobber mot en helt utslippsfri transport.
- Vi støtter ikke høringsutkastets uttalelse om at veiprosjekter i Bergen må begrenses og ses på som ødeleggende for byen. De store løsningene som reduserer utslippene i byen kommer gjennom fjerning av flaskehalsene på innfartsårene og bygging av en Ringvei Øst.
- CO₂ -fangst er essensielt for å oppnå klimamålene både lokalt og nasjonalt. Vi mener at det bør komme tydeligere frem at karbonfangstanlegg i Rådalen er en prioritet.
- Vi støtter målet om at Bergen i 2030 har en solenergiproduksjon på 65 MW, og mener det må komme på plass bedre og enklere støtteordninger og insentiver.
- Definisjonen «arealnøytrale Bergen» legger opp til at man ikke kan bygge på areal som ikke er bebygd i dag. En slik regel vil gjøre det svært vanskelig å realisere andre mål, som for eksempel på boligbygging.
- Handlingsplanen må ha større ambisjoner når det kommer til måling av sirkularitet og legge opp til at det lages sirkulære strategier om hvordan vi skal nå målet. For å endre dette trengs det endringer og forenklinger i regelverk, økonomiske insentiver, og hjelp til å få opp nye verdikjeder.

Rettferdig omstilling

Bergen Næringsråd mener det er krevende å vurdere hva som ligger i begrepet «rettferdig lavutslippssamfunn». Det er også krevende å måle effekten av resultatet. Som det påpekes i strategien kan klimatiltak oppleves urettferdig i deler av samfunnet som rammes. Skal man sikre mest mulig støtte til de enkelttiltakene som innføres må det gjøres i dialog med aktørene. Næringslivet har i mange tilfeller egne mål. Disse bør samkjøres med kommunens mål.

Samtidig er det en svakhet at kapittelet ikke tar innover seg den viktigste sosioøkonomiske utfordringen i omstillingen, nemlig å sikre innbyggerne inntekt og velferd; hvordan sikre at folk fortsatt har en jobb å gå til, og hvordan forhindre at klimatiltak vesentlig reduserer folks disponible inntekt og fordelingsvirkningen av dem. Folkehelse er et viktig aspekt, men sosioøkonomiske effekter vil dominere motstanden mot tiltakene, og være avgjørende for om tiltak er ønskelig og gjennomførbare.

Klimadugnad

Bergen Næringsråd støtter målet om at Bergen skal bli et lavutslippssamfunn i 2030. Samtidig er det klart at målet om 85 prosent mindre utslipp i 2030 enn i 2009 vil bli svært krevende å nå. Bergen Næringsråd mener det er viktig at man øker farten i den grønne omstillingen, og peker på scenarionene fra FNs klimapanel dersom vi ikke lykkes.

Utkastet nevner bedriftene som en av flere ressurser som kan vise vei i klimaomstillingen. Bergen Næringsråd mener at bedriftene har en helt sentral rolle for at vi som samfunn skal kunne lykkes med utslippskutt, både når det gjelder direkte kutt, men ikke minst i utviklingen av nye grønne løsninger som kommer hele samfunnet til gode.

Det er vanskelig å lese ut av kapittelet hvilken rolle Bergen kommune selv mener de skal ha i klimadugnaden. I oversikten av «hva må til» har man glemt å ta inn viktigheten av samarbeid, koordinering og deling på tvers av kommunegrensene, og mellom kommune, fylkeskommune og stat. Nettopp her har kommunen en rolle som er vanskelig for enkeltbedrifter å ta selv.

For å lykkes med mange av satsningsområdene er det behov for en felles gjennomføringsplan for regionen, og at ansvaret blir fordelt mellom myndigheter og næringslivet. Derfor trengs det et prosjektsamarbeid om grønne løsninger mellom næringsliv, kommunene, fylket og staten der man i fellesskap blir enig om mål, virkemidler og konkrete tiltak.

Vi finner det overraskende at utkastet ikke snakker om kommunens økonomiske virkemidler eller legger opp til støtteordninger for utslippskutt. Vi er glade for at det legges opp til støtteordninger innen fossilfri transport, energitiltak, klimatilpasning og infrastruktur til utslippsfri avfallshåndtering. Men vi savner at det åpnes for støtte til direkte eller indirekte utslippskutt. Tidligere har kommunen gitt dette til både private husstander og bedrifter som gjennomfører klimatiltak. I tillegg har kommunen en stor muskel gjennom sin innkjøpsmakt og utforming av anbudsrunder.

Bærekraftig mobilitet og Fossilfri transport

Bergen Næringsråd slutter seg til de fire tiltakene som er skissert for «Hva som må til» på side 23 og side 25 i klimastrategien.

Transport står for den største andelen av klimagassutslipp i Bergen, og som næringsorganisasjon jobber vi målrettet for at næringen skal ta sin del av ansvaret for å redusere dette. Allerede i 2016 laget vi vårt eget «Veikart for grønn transport», og en oppdatert utgave ble presentert nå i 2022.

Veikartet vårt viser at det ikke er mulig å få all vegtransport i Bergen fossilfri i 2030. Vårt veikart viser at vi kan oppnå 70% reduksjon, men at 100% ikke er mulig. Bakgrunnen for dette er følgende:

- Det går tregt med å omstille tungbiltrafikken. Dette skyldes usikkerhet fra tungbilprodusentene hvilke type drivstoff det skal satses på, manglende signal fra myndighetene om ønsket drivstoff, avgiftsbelastning på HVO, og manglende tilrettelegging av ladeinfrastruktur/fyllestasjoner for tunge kjøretøy fra kommune og fylke. Under punktet utfordringer for veitrafikk peker høringsutkastet helt riktig på behovet for utbygging av infrastruktur for fossilfri transport. Det kommer derimot ikke tydelig frem om denne infrastrukturen også er tiltenkt store kjøretøy. Vårt veikart beskriver behovet for 10 energistasjoner i Bergen for tunge kjøretøy.
- Det blir et nasjonalt forbud mot salg av fossile privatbiler fra 2025. Dette vil ikke gi full effekt før ca. 10 år seinere pga. at biler vil kunne brukes i minst 10 år. Og det er ikke foreslått slike løsninger for tungbiler eller for varebiler i Bergen til nå.

Men for at man skal oppnå 70% utslippsreduksjon er det nærmere 40 tiltak som må innføres. Alt dette kan man lesere mer om i vårt [Veikart](#).

Vi mener derfor at det er urealistisk av Bergen kommune å fremheve at all veitrafikk skal være utslippsfri. Klimaplanen kan gjerne ha som målsetning å jobbe mot utslippsfri transport, men det vil være feil å fastslå i ingressen til kapittel 4 at veitrafikken i Bergen er fossilfri i 2030.

Vi slutter oss ikke til uttalelsene i planen om at veiprosjekter i Bergen må begrenses og ses på som ødeleggende for byen. Bergen sentrum er trang og lider av trafikkinfarkt på alle innfartsveier. Noe av dette skal løses med Bybanen og videre utbygging av kollektivløsninger, men de store løsningene som redusere utslippene i byen kommer gjennom fjerning av flaskehals på innfartsårene og bygging av en Ringvei Øst.

I næringslivet jobber man målrettet for å bli utslippsfri, men det vil likevel være stort behov for å komme fram til byen og internt til næringslivet i byen. Bergensregionen og Vestland fylke er størst i landet på eksport, og Norges målsetning er at dette skal økes med 50%. Dette lykkes vi ikke med om vi opprettholder planens negative vinklinger til bygging av nye «blodårer» ut og inn i regionen.

Bergen Næringsråd støtter forbudet mot salg av fossile privatbiler. Vi mener derimot at et slikt forbud ikke er hensiktsmessig på kommunalt nivå, slikt siste setning s. 25 i punktet om nullutslippskjøretøy kan tolkes. Et kommunalt forbud ville i praksis bety at fossilkjøretøy kunne kjøpes i nabokommunen og kjøres i Bergen. Vi håper derfor at høringsutkastet sikter til at man vil jobbe for et nasjonalt forbud.

Fornybar energi

Bergen Næringsråd støtter målet om at «All stasjonær energi skal være fornybar», og mener det er positivt at strategien har et konkret mål for målbar fornybar energi. Samtidig er dette målet svært krevende å nå. Forbrenningsanlegget til BiR er Bergens klart største utslippspunkt og uten karbonfangst må Bergen i prinsippet måtte stenge ned forbrenningsanlegget. Det vil kreve store statlige overføringer om et storskala karbonfangstanlegg skal bygges uten at kostnaden skal påføres brukerne.

Som et undermål i første avsnitt legger strategien opp til at «Målet er at Bergen reduserer energibruken med 10 prosent innen 2030». Her antar vi at det er snakk om effektivisering av boliger og bygg. Bergen Næringsråd mener et slikt undermål er realistisk å nå, men dette forutsetter bedre og forenklede støtteordninger (ENØK-tiltak). Her kan kommunen bidra, men ENOVA har mye større potensiale for å sikre forutsigbare rammevilkår for ENØK-tiltak i næringslivet.

I avsnittet «Fornybar energi» har man satt som mål at Bergen i 2030 har en solenergiproduksjon på 65 MW i. Vi støtter et slikt mål, men mener at målet kun er realistisk hvis det kommer på plass bedre og enklere støtteordninger og incentiver. Handlingsplanen bør spesifisere hvilke incentiver og støtteordninger som tenkes innført for at målet skal nås.

Bygg og anlegg for fremtiden og En tilpasset og trygg by

Bergen Næringsråd mener det er en styrke at strategien retter fokus på klimaendringer og konsekvensene av villere og våtere vær. En mer klimavennlig byutvikling forutsetter en langt sterkere koordinering mellom kommunale etater enn tilfellet er i dag. Skal målene nås, betyr det for eksempel at verneetatene må akseptere konstruktive innspill om etterisolering på utvendige fasader, lokal energiproduksjon lokalt på byggene og tilrettelegging for grønne tak. I en historisk by som Bergen blir dette veldig viktig for å oppgradere bygningene og dermed tilrettelegge for attraktive arbeidsplasser i sentrum.

Det må ryddes i den voksende skogen av planer og strategier med gode intensjoner for en klimavennlig byutvikling. I tillegg til Kommuneplanens samfunnsdel og Kommuneplanens arealdel, finnes det seks ulike strategier. Nå er også Naturstrategi for Bergen sendt ut på høring, som skal «være førende for arbeid med reguleringsplaner og vil dermed få konsekvenser for fremtidig utbygging i kommunen».

Næringen må forholde seg til samtlige av disse planene og strategiene. Bergen Næringsråd mener det er helt avgjørende at ulike målsettinger og krav koordineres, tydeliggjøres og forenkles. I motsatt fall, er det bare de største aktørene som har en mulighet til å bidra i utviklingen av Bergen.

Arealnøytrale Bergen

I høringsutkastet finner vi arealnøytralitet definert slik:

1. der vi gjenbruker allerede utbyggt areal fremfor å bygge ned natur. I tillegg beskytter vi særlig arealer som er viktige med hensyn til karbonlager, klimatilpassing og matsikkerhet
2. innebærer å stanset forbruk av natur ved å heller gjenbruke allerede utbygde areal til utbyggingsformål. Dersom nedbygging av natur ikke kan unngås, må man (fra høy til lav prioritet): 1) begrense vesentlige skadevirkninger som ikke kan unngås. 2) restaurere skadevirkninger som ikke kan unngås, begrenses eller restaureres.
3. For å bli arealnøytrale må vi i noen tilfeller tilbakeføre nedbygd areal til natur

Definisjonen åpner for en forståelse av at en ikke kan bygge på areal som ikke er bebygd i dag. Bergen Næringsråd vil påpeke at en slik generell regel vil gjøre det svært vanskelig å realisere andre mål, som for eksempel på boligbygging.

Selv om arealendringer i verdenssammenheng regnes som en stor trussel, er Norge i den andre enden av skalaen, med bare 1,7% bebygd areal (Tyskland 14,5%), og lite jordbruksareal (Norge 3,5%, Tyskland 50%). Det er ikke slik at Bergensregionen har en voldsom reell arealknapphet. Av Bergens areal er ca. 80% ubebygd, og i Vestland fylke er 98,3% ubebygd. En for streng målsetning på dette området i en enkeltkommune som Bergen kan i neste omgang bety byspredning, økt transportbehov, og mer ekstensiv bruk av areal andre steder. Bergen Næringsråd mener derfor at målsetningen ikke er hensiktsmessig på kommunenivå.

Redusere klimafortavtrykket

Bergen Næringsråd slutter seg til målet om at «det skal være lett og attraktivt å velge tjenester, mat og andre varer med lavest mulig klima- og miljøbelastning». I dag gjør kompliserte systemer for måling, merking og rapportering, samt en rekke ulike merkeordninger, både standardiserte og ustandardiserte, det vanskelig å skille mellom grønnvasking og det som er reelt bærekraftig. Dette er et problem både for bedriftenes konkurransekraft og innbyggere som ønsker å ta miljøbevisste valg. Med «lett» tolker vi at det skal være lett tilgjengelig for folk, forståelig informasjon om valgene og gode standardiserte merkeordninger. Vi ser frem til å se dette målet konkretisert i handlingsplanen.

Klær og tekstiler er et av de største indirekte utslippskildene fra enkeltpersoner, og et område som i dag er svært komplisert å få oversikt over klima- og miljøbelastningen til det enkelte produktet. For å fremheve denne problematikken ønsker vi derfor at «klær» blir innlemmet i første setning første avsnitt.

Under avsnittet «Hva må til?» nevner utkastet en rekke punkter av stor betydning. Vi savner også et punkt som er rettet mot kompetanse og kunnskapsutvikling i denne delen. Til punkt 2 stiller vi spørsmål med hva som legges i begrepet «lokal mat». En rekke bedrifter med produksjon i Bergen er i dag avhengig av råvarer fra utenfor vår region – vil disse regnes som lokale? Er det her tenkt en merkeordning for lokal mat? Bergen Næringsråd støtter intensjonen i punkt 3 om at det trengs et bedre regelverk som sikrer bærekraftige produkter, rett på reparasjon mm. Samtidig vil vi påpeke at det er viktig at kommunen følger nasjonalt regelverk her, da egne kommunale regler vil svekke konkurranseevnen. I kulepunkt 6 nevnes det at man vil «støtte lokale, grønne bedrifter». Her stiller vi spørsmål på hvordan identifiseringen og målingen av grønne bedrifter skal være sett i lys av grønnvaskingsproblematikken.

Utslippsfri avfallshåndtering

I introduksjonen til kapittel ti står det at man har som mål at «mest mulig avfall blir ressurser i ny produksjon». Vi stiller oss spørrende på hva som legges i begrepet «ny». Ombruk er også en viktig del av å forhindre at ressurser forblir i kretsløpet, uten at de nødvendigvis går inn i en ny produksjon. Her vil vi foreslå at man heller sier noe i retning av at «mest mulig avfall blir værende i kretsløpet som ressurser».

I avsnitt to, «Hvorfor utslippsfri avfallshåndtering», setter høringsutkastet opp fjerning av all plast og plastbaserte tekstiler som en likeverdig måte å få utslippsfri avfallshåndteringen som et karbonfangstanlegg i Rådalen. Dette er en grov overforenkling. BIR sitt forbrenningsanlegg i Rådalen slipper ut 240 000 tonn CO₂ i året, og er det største punktutslippet i Bergen. CO₂-fangst er essensielt for å oppnå klimamålene både lokalt og nasjonalt. Bergen kommune har tidligere vært tydelige på at de ønsker å realisere et anlegg for karbonfangst i Rådalen. Vi mener derfor at det bør komme tydeligere frem i punkt 2. s. 37 at karbonfangstanlegg er en prioritet.

Et omstilt næringsliv

Bergen Næringsråd mener at dette kapittelet ikke tar inn over det reelle kompetansenivå næringslivet har opparbeidet seg i dette på bærekraft, og mener tvert imot at svært mange bedrifter har tatt inn over seg kraften og farten på klimaomstillingen og klimaendringene vil kunne få på samfunnsutviklingen. Det er svært frustrerende å lese om alle mulighetene som

skal finnes, uten at en nevner noen eksempler. Det etterlatte inntrykket er større krav og mindre bunnlinje, færre jobber og flere reguleringer.

Vi savner at kapittelet i større grad tar opp næringslivets reelle utfordringer dersom en skal bevare arbeidsplasser og omstille samtidig. Et vesentlig punkt her er kompetansetilpasning hos næringslivet og hos den enkelte. Det betyr for eksempel at det må legges til rette for å oppdatere fagutdanning og ta nye fagbrev knyttet til fag som endrer innhold eller som blir mer eller mindre etterspurt.

Omstillingen fra en økonomi som har et stort innslag av oljerelatert leverandørindustri er betydelig større enn det fremstår her. Det må pekes mot egne strategier for å legge til rette for omstilling som kan måtte bli mye større i denne regionen enn andre regioner. Samtidig savnes et strategidokument med sensitivitetsanalyser og beskrivelser av størrelsen på utfordringen lokalt.

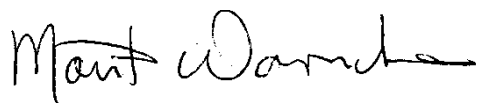
Sirkulære Bergen

Bergen Næringsråd støtter målet om at Bergen i 2030 har etablert en sirkulær økonomi med aktive bidrag fra næringslivet. Vi synes derimot at punktet om utfordringer bommer når de først og fremst peker på at næringslivet som utfordringen for å lykkes med denne omstillingen. Store deler av næringslivet i vår region har et stort ønske om å bli sirkulære. Problemet de støter på mange regelmessige hindringer, manglende verdikjeder som må trækkes opp og at det i dag er svært økonomisk ulønnsomt.

For å endre dette trengs det endringer og forenklinger i regelverk, endring i økonomiske insentiver, og hjelp til å få opp nye verdikjeder.

Bergen Næringsråd mener at strategien bør sette et større fokus på en av de største utfordringene med sirkularitet, nemlig at man ikke har gode måter å måle sirkularitet på. For å lykkes med det grønne skiftet må man kunne måle jevnlig for å kunne sette realistiske mål, ha et sammenligningsgrunnlag og se utviklingen. I tillegg bør det lages sirkulære strategier om hvordan vi skal nå målet.

Med vennlig hilsen

Marit Warncke
Adm. dir.
BERGEN NÆRINGSRÅD